

Ebû Berze ilk müslümanlar arasında sayılmaktadır. Hayber ve Mekke'nin fetih-i ile Huneyn Gazvesi'nde bulundu. Ayrıca yedi sekiz gazveye katıldı. Hz. Peygamber onunla Ebû Bekre arasında kardeşlik bağı (muâhât*) kurdu. Mekke fet-hedildiğinde ölüm cezasından kurtulmak için Kâbe'nin örtüsü altına sığınan Abdülüzâ b. Hatal'ı Hz. Peygamber'in izniyle onun öldürdüğü bilinmektedir. Hz. Peygamber'in vefatından sonraki dönemlerde Basra'ya yerleşti. Horasan fetihle-rine iştirak etti. Sıffin'de Hz. Ali tarafın-da yer aldı; onun Hâricîler'le yaptığı Neh-revan Savaşı'na ve Mühelleb b. Ebû Suf-re'nin Ezârika ile yaptığı savaşa katıldı. I. Mervân ve Abdullah b. Zübeyr dönem-lerinde müslümanlar arasında çıkan ih-tilâflardan ve bu ihtilâfların yol açtığı üzücü olaylardan son derece etkilendi. Kendisi bu çekişmelerin dışında kaldığı gibi çevresindekileri de uzak tutmaya çalıştı. Bunca kargaşaya sebep oldukları için Kureysîliler'e karşı duyduğu kızgınlık-tan dolayı Allah katında mükâfat alma-yı umduğunu söylerdi. Hz. Hüseyin şehid edilip başı Yezîd b. Muâviye'ye getirildi-ğinde Ebû Berze orada bulunuyordu.

Ebû Berze'nin nerede öldüğü kesin olarak bilinmemektedir. Yezîd b. Muâvi-ye döneminde (680-683) Basra'da veya 60 (680) yılından önce yahut 64 (684) yı-lında vefat ettiğini söyleyenler bulundu-ğu gibi katıldığı savaşların birinde şehid düşerek Horasan'da, Merv'de, Herat'ta, Nîşâbur'da, Sicistan'la Herat arasındaki Mefâze'de öldüğünü ileri sürenler de var-dır. Fakat Buhârî onun Abdülmelik b. Mervân'ın hilâfetine kadar (65/685) ya-şadığına hükmetmiştir (bk. İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, X, 447).

Hz. Peygamber ve Hz. Ebû Bekir'den rivayetleri bulunan Ebû Berze kırk altı hadis nakletmiş, bunlardan on yedisi *Kütüb-i Sitte*'de, ikisi hem *Şahîh-i Buhârî* hem de *Şahîh-i Müslim*'de, ayrıca ikisi Buhârî'de, ikisi Müslim'de yer almıştır. Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde tek-rarlarıyla birlikte kırk yedi hadisi bulun-maktadır. Kendisinden en çok rivayette bulunan oğlu Mugîre ile torunu Münye bint Ubeyd'den başka Ebû Osman en-Nehdî, Abdullah b. Büreyde, Hasan-ı Bas-rî, Abdullah b. Mutarrif gibi tâbiiler ona talebelik etmişlerdir.

Müsamahakâr bir insan olan Ebû Ber-ze dinde kolaylık göstermenin esas ol-duğunu söylerdi. Ahvaz'da Hâricîler'le savaştığı günlerde devesinin yularını tu-tarak namaz kılarken deve onu kibleye

doğru çekti, o da arkasından yürüdü. Bu davranışını ayıplayan bir Hâricî'ye Hz. Peygamber'in sohbetlerinde bizzat bu-lunduğunu, onunla birlikte savaşlara ka-tıldığını, kendisinden hep kolaylık gör-düğünü ve kendisinin de bu anlayışı be-nimsediğini söyledi (Buhârî, "Amel fi'ş-şalât", 11).

Ebû Berze fakirlere, yetimlere ve kim-sesiz kadınlara karşı son derece merha-metli davranır, onlara sabah akşam ye-mek vermeye çalışırdı. Çok ibadet eder, gece namazlarına aile fertlerini de kal-dırırdı.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 419-426; Buhârî, "Amel fi'ş-şalât", 11; a.mlf., *et-Târîhu'l-kebir*, VIII, 118; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 298-300; VII, 9, 366; Halîfe b. Hayyât, *et-Tabakât* (Zekkâr), I, 241, 441; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, III, 355; VIII, 499; İbn Hibbân, *es-Şikât*, III, 419-420; Ebû Nuaym, *Hilye*, II, 32-33; İbn Abdülber, *el-İstrâb*, IV, 24; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, I, 182-183; İb-nü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, V, 321-322; VI, 31-32; Nevevî, *Tehzîb*, II, 179; Zehebî, *A'lamü'n-nü-belâ*, III, 40-43; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 41-60*, s. 331-333; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 556-557; IV, 19; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, X, 446-447; Zürkânî, *Şerhu'l-Mevâhib*, Kahire 1329 — Beyrut 1393/1973, II, 314; Ziriklî, *el-A'lam*, VIII, 358.

SELMAN BAŞARAN

EBÜ BEYHES

(أبو بيهس)

Ebû Beyhes Heysam b. Câbir
(ö. 94/713)

Hâricîler'e bağlı
Beyhesiyye kolunun kurucusu
(bk. BEYHESİYYE).

EBÜ BİLÂL

(bk. MİRDÂS b. UDEYYE).

EBÜ BÜRDE,

Âmir b. Ebû Mûsâ

(bk. EŞ'ARÎ, Ebû Bürde).

EBÜ BÜRDE, Büreyd b. Abdullah

(أبو بردة بن عبد الله)

Ebû Bürde Büreyd b. Abdillâh
b. Ebî Bürde
b. Ebî Mûsâ el-Eş'arî el-Kûfî
(ö. 140/757 [?])

Muhaddis.

Dedesi Ebû Bürde el-Eş'arî Küfe ka-disıydı. Büyük dedesi ise meşhur sahâbî Ebû Mûsâ el-Eş'arî'dir. Babası Abdullah b. Ebû Bürde, dedesi Ebû Bürde Âmir

b. Ebû Mûsâ el-Eş'arî'den hadis rivayet etmiştir. Ebû Bürde Küfe'de yetişti. De-desinden başka Hasan-ı Basrî ve Atâ b. Ebû Rebâh gibi tâbiilerden hadis öğren-di. Kendisinden de Süfyan es-Sevrî, Ab-dullah b. Mübarek, Süfyan b. Uyeyne Ebû Üsâme Hammâd b. Üsâme, Ebû Nuaym Fazl b. Dükeyn vb. muhaddisler rivayet-te bulundular. Kendisinden en fazla ri-vayette bulunan öğrencisi Ebû Üsâme'dir. Hadis münekkitlerinden Yahyâ b. Maîn ve Ebû'l-Hasan el-İclî, İbn Adî gibi âlimler onun güvenilir bir muhaddis ol-duğunu söylemektedirler. Ancak Ahmed b. Hanbel, Ebû Hâtim er-Râzî ve Nesâî rivayetlerine önem vermemekte, özel-likle tek başına rivayet ettiği hadisler kabul görmemektedir. *Kütüb-i Sitte* mü-ellifleri ise onu *sadûk** bir râvi kabul ederek rivayetlerine eserlerinde yer ver-mişlerdir.

Ebû Bürde'nin vefat tarihi kesin ola-rak bilinmemekte, 140 (757) yılı civarın-da vefat ettiği sanılmaktadır.

Ebû Bürde'nin dedesinden, onun da babası Ebû Mûsâ el-Eş'arî'den rivayet ettiği *Müsnedü Büreyd*, bir çeşit kırk hadis olup Dârekutnî tarafından tertip edilen bir cüzü Süleymaniye Kütüpha-nesi'nde *Kitâbü'l-Erba'în ve gayruh* adlı bir mecmua içinde bulunmaktadır (Şehid Ali Paşa, nr. 541, vr. 136^a-174^b). Kırk ayrı konuya ayrılmış olan eserde bazan bir hadisin -metinleri de az çok farklılık arzeden- ondan fazla rivayeti zikredilmektedir. Tamamı sahih rivayet-lerden meydana gelen *Müsnedü Bü-reyd*'deki otuz yedi hadisin hem *Şahîh-i Buhârî*'de hem de *Şahîh-i Müslim*'de yer alması onun muteber bir metin ol-duğunu göstermektedir. Eser İsmail Ba-bacan tarafından Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek li-sans tezi olarak incelenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Yahyâ b. Maîn, *et-Târîh*, II, 56; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, II, 140; a.mlf., *et-Târîhu's-sagîr*, II, 90; İclî, *es-Şikât*, s. 78; Ukaylî, *ed-Du'afa*, I, 157-160; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, II, 426; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 166; İbn Adî, *el-Kâmil*, II, 495-496; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, IV, 50-51; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, VI, 251-252; a.mlf., *Mizânü'l-İtidâl*, I, 305; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, I, 431-432; a.mlf., *Lisânü'l-Mizân*, III, 263; a.mlf., *Hedyû's-sârî* (Hatîb), s. 412; Hazrecî, *Hulâşatü Tezhib*, s. 47.

M. YAŞAR KANDEMİR

EBÜ CA'FER el-AHVEL

(bk. ŞEYTÂNÜTTÂK).